

До спеціалізованої вченої ради Д 17.127.07
у Класичному приватному університеті
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 706,
ауд. 124

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
доктора юридичних наук, доцента
ХРІДОЧКІНА Андрія Вікторовича на дисертаційну роботу
Капітаненко Наталії Петрівни, на тему:
«Адміністративно-правове регулювання у сфері реалізації
права інтелектуальної власності»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук
за спеціальністю: 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження

Провідною тенденцією розвитку сучасного адміністративного права є перегляд його теоретичних засад з метою гармонізації відносин між органами публічної влади та окремою людиною. Норми адміністративного права відіграють провідну роль у створенні моделей адміністративно-правових відносин нового типу, за яких людина повинна сприймати адміністративне право в якості одного з головних засобів гарантії реалізації та захисту своїх прав і свобод у сфері публічно-правових відносин.

Значне зростання кількості випадків застосування об'єктів права інтелектуальної власності суспільством зумовлює активізацію процесу пошуку шляхів удосконалення адміністративно-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності, наповнення їх новим змістом. При цьому, незважаючи на наявність значного інтелектуального потенціалу, сьогоденний етап розвитку України характеризується помітним загостренням проблем реалізації права інтелектуальної власності, що насамперед пояснюється відсутністю національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності, яка б створила умови для стимулювання інтелектуальної діяльності людини, охорони та захисту об'єктів права інтелектуальної власності. Саме це й актуалізує доцільність проведення

теоретико-практичних досліджень окресленої проблематики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до тем науково-дослідної роботи кафедри цивільного, адміністративного та фінансового права Інституту права імені Володимира Сташиса Класичного приватного університету «Фінансово-правове регулювання публічних відносин в Україні» (номер державної реєстрації 0111U008728) і «Баланс публічних і приватних інтересів при правовому регулюванні суспільних відносин» (номер державної реєстрації 0116U008200).

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, є теоретично обґрунтованими, що забезпечується застосуванням раціональної сукупності сучасних загальнонаукових та спеціальних методів і прийомів наукового пізнання. Методологічним підґрунтям дисертаційного дослідження стали діалектичний, історично-правовий, системно-структурний, функціональний та формально-логічний методи. У процесі дослідження проблематики адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності авторкою були застосовані й інші методи наукового пізнання. При цьому, використання окремих методів дозволило сформулювати та поглибити понятійно-категоріальний апарат, що використовується в дослідженні, встановити логічні зв'язки між окремими елементами, з'ясувати структуру явища, що досліджується, сформулювати принципи та надати пропозиції щодо вдосконалення законодавства у сфері реалізації права інтелектуальної власності.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

Достовірність одержаних результатів досягнута здобувачкою шляхом використання значного масиву вітчизняної та зарубіжної наукової і нормативної літератури. При цьому нею були враховані праці фахівців теорії держави та права,

адміністративного, цивільного, господарського кримінального, трудового, фінансового та митного права. Акцентовано увагу на дослідженні положень чинного вітчизняного законодавства.

Цінність роботи полягає у здійсненні системного науково-практичного дослідження адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності.

Авторкою дисертації запропоновано прийняття Кодексу України про інтелектуальну власність шляхом гармонійного поєднання публічно-правових та приватноправових інтересів учасників правовідносин на основі оновленої доктрини адміністративного права. На думку авторки, пропонований Кодифікований акт буде визначати правові засади реалізації права інтелектуальної власності, питання управління даною сферою, структуру системи органів управління і контролю в зазначеній галузі та їх повноваження, а також процедуру державної реєстрації прав інтелектуальної власності (стор. 124–126 дисертації).

Дисертанткою обґрунтовано висновок, що встановлення правових засад адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності потребує врахування наступних положень. По-перше, сучасне адміністративне право проходить етап пошуку балансу приватно-правових та публічно-правових інтересів як у соціальній практиці, так і в правовому регулюванні з метою гармонізації процесу розвитку суспільства. Без сумніву, саме такого підходу варто дотримуватися й щодо суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності, де тісно перетинаються приватні та публічні інтереси. По-друге, нормативно-правові акти, які регулюють відносини в сфері інтелектуальної власності, враховують класифікацію результатів інтелектуальної діяльності залежно від видів творчості відповідно до положень міжнародних конвенцій (стор. 111–112 дисертації).

Заслуговують схвальної оцінки запропоновані дисертанткою підходи до структурування ознак адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності на загальні та спеціальні (стор. 71–73 дисертації).

У дисертаційній роботі авторкою доведено, що проведення реформування адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності має базуватися на впровадженні в Україні європейських стандартів життя та виходу країни на провідні позиції у світі. (стор. 125–126 дисертації).

Має практичну цінність запропоновані автором пропозиції про необхідність імплементації в законодавство України нових правових явищ, які вже знайшли відображення в європейських нормативних актах, та про їх адміністративно-правове регулювання – сирітські твори; дейзі-книги; дейзі-бібліотеки (стор. 182–184) дисертації).

Авторкою з'ясовано неврегульованість значного кола питань стосовно комерційно цінної таємної інформації, що має вплив на темпи інтелектуалізації економіки. Сьогодні нагальною виглядає потреба в наявності закону про правовий режим комерційної інформації, який би гармонійно поєднував приватноправові та публічно-правові інтереси суб'єктів суспільних відносин у контексті євроінтеграційних спрямувань України (стор. 181–182 дисертації).

Мають теоретичну цінність для розвитку науки адміністративного права надані дисертанткою характерні ознаки контролю у сфері реалізації права інтелектуальної власності, що дозволяє удосконалювати систему та форми контролю в означеній сфері уповноваженим органам публічної влади (стор. 243–246 дисертації).

Цінним для розвитку науки адміністративного права є визначення поняття адміністративно-правового статусу суб'єктів відносин у сфері реалізації права інтелектуальної власності, що є сукупністю прав і обов'язків, які реалізують суб'єкти права інтелектуальної власності та інші учасники правовідносин вказаної сфери у взаємовідносинах з органами публічної влади, наділеними відповідними повноваженнями у сфері інтелектуальної власності нормами адміністративного права, та встановлено систему суб'єктів відносин у сфері реалізації права інтелектуальної власності (стор. 133–135 дисертації).

Має теоретичну цінність представлена дисертанткою періодизація генезису адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної

власності залежно від рівня розвитку і взаємодії правових та організаційних гарантій вказаного процесу в незалежній Україні й встановлено етапи його розвитку (стор. 80–85 дисертації).

Заслуговує на увагу представлена авторкою класифікація суб'єктів відносин у сфері реалізації права інтелектуальної власності: суб'єкти права інтелектуальної власності (творець (творці) та особи, які набули цього статусу шляхом державної реєстрації права на об'єкт права інтелектуальної власності та інші особи, які набули відповідні права в результаті правонаступництва) та інші суб'єкти – учасники відносин в означеній сфері (Міністерство економіки України, Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» (він виконує функції Національного органу інтелектуальної власності), Міністерство культури України та інформаційної політики, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Міністерство охорони здоров'я України, Антимонопольний комітет України, представники у справах інтелектуальної власності (патентні повірені), державні інспектори із питань інтелектуальної власності, суд, громадські організації та ін.) (стор. 142-143 дисертації).

Слушним є висновок до якого дійшла дисертантка щодо сутності адміністративно-правового регулювання в сфері реалізації права інтелектуальної власності, яка полягає в послідовному, результативному, нормативно-організаційному використанні адміністративно-правових засобів органами публічної влади для забезпечення упорядкування, реалізації та захисту прав учасників правовідносин (стор. 73–74 дисертації).

Безперечно, схвальної оцінки заслуговує отриманий в результаті дослідження висновок щодо інструментарію здійснення громадського контролю у сфері реалізації права інтелектуальної власності, який становлять: громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади чи нормативно-правових актів; громадська антикорупційна експертиза проєктів нормативно-правових актів; консультації з громадськістю у формі публічного громадського обговорення; офлайн/онлайн наради громадських рад; офлайн/онлайн засідання робочих груп громадських рад; дискусії громадськості й представників органів державної

влади; електронні консультації; інформування про діяльність; звернення громадян до органів влади (стор. 303–304 дисертації).

Заслугує на увагу представлений авторкою підхід стосовно необхідності виокремлення складів адміністративних правопорушень, що посягають на інтелектуальну власність, в окрему главу Кодексу України про адміністративні правопорушення – 6-1 «Адміністративні правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності», в якій мають бути розміщені склади правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності, передбачені ст. 51-2, 107-1, 156-3 (у частині, що стосується об'єктів інтелектуальної власності), 164-3, 164-6, 164-7, 164-9, 164-13, 164-17, 164-18 Кодексу України про адміністративні правопорушення (стор. 327–328 дисертації).

Слід підтримати представлений авторкою проект Кодексу України про інтелектуальну власність, який має визначати правові та організаційні засади реалізації права інтелектуальної власності, основні принципи і порядок здійснення публічного управління у сфері інтелектуальної власності. Кодифікований закон має містити основні принципи, покладені в основу публічної дворівневої моделі системи управління галуззю. Кодифікований закон про інтелектуальну власність повинен гармонійно поєднувати публічно-правові та приватноправові інтереси учасників правовідносин на основі оновленої доктрини адміністративного права. Запропонована система управління у сфері інтелектуальної власності має забезпечувати створення умов для реалізації права інтелектуальної власності та гарантувати захист вказаного права (стор. 124–126).

Наукове та практичне значення представленої дисертації

Наукове та практичне значення полягає в тому, що дисертаційне дослідження за своїм характером і змістом є одним з перших комплексних досліджень, у якому з урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права встановлено особливості адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності та запропоновано авторське бачення шляхів його вдосконалення.

Висновки та пропозиції сформульовані в дисертації, можуть бути використані у навчальному процесі – при викладанні дисциплін «Адміністративне право», «Патентознавство та інтелектуальна власність», «Договірне право», «Правове регулювання діяльності суб'єктів господарювання», «Право інтелектуальної власності».

У правотворчій діяльності – дисертація містить низку пропозицій до перспективного законодавства стосовно правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності.

У правозастосовній діяльності – запропоновані рекомендації можуть бути використані в процесі розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності, у роботі органів місцевого самоврядування із суб'єктами підприємницької діяльності щодо виконання законодавства про інтелектуальну власність, у діяльності закладів культури і мистецтва щодо використання об'єктів авторського права.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, що сформульовані в дисертації, достатньо повно викладені в авторефераті. Основні положення дисертаційної роботи знайшли своє відображення в 38 наукових працях, з яких: 1 – одноосібна монографія, 2 – розділи в колективних монографіях (у т. ч. одна зарубіжна), 3 – одноосібні навчально-методичні посібники, 20 – статей у наукових фахових виданнях України, 1 – стаття в зарубіжному періодичному науковому виданні, 9 – матеріали конференцій, 2 – свідоцтва про реєстрацію авторського права. Загальний обсяг публікацій становить 44,74 авт. арк.

Основні положення, висновки і рекомендації, що містяться у дисертації, повністю відображені в авторефераті.

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертації потрібно відмітити, що в роботі мають місце окремі дискусійні положення та окремі зауваження, які полягають у наступному:

1. У дослідженні авторка звертає увагу на гармонійне поєднання публічно-правових та приватно-правових інтересів учасників правовідносин в процесі удосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності (стор. 124 дисертації). У такому разі потребує уточнення та аргументації позиція автора щодо прояву вказаного підходу у сфері інтелектуальної власності.

2. Авторка стверджує, що термін «торговельна марка» сьогодні є досить вживаним у вітчизняному та міжнародному законодавстві. Однак, поряд з вказаним поняттям досить часто вживають дефініції «знак для товарів та послуг», «товарний знак», «торговий знак», «знак для послуг», «логотип», та «бренд». У дослідженні зазначено, що на сучасному етапі відбувається активна робота законодавця щодо узгодження та застосування єдиних понять і термінологічного інструментарію в процесі регулювання суспільних відносин (стор. 189 дисертації). Хотілося б почути авторське бачення вирішення даного питання.

У дослідженні дисертант пропонує прийняття Кодексу України про інтелектуальну власність, зміст якого мають складати наступні питання: сфера дії кодифікованого закону; система органів управління в зазначеній сфері; права та обов'язки органів управління у вказаній сфері; права та обов'язки суб'єктів права інтелектуальної власності та інших учасників відносин в означеній галузі; загальний перелік об'єктів права інтелектуальної власності та вимоги до їх правової охорони; процедура державної реєстрації права інтелектуальної власності; органи державного контролю, його принципи та заходи; органи громадського контролю, його принципи та інструментарій; загальні положення відповідальності за правопорушення у сфері інтелектуальної власності. У той же час зазначено, що прийняття Кодексу України про інтелектуальну власність не відміняє дії спеціальних законів, які регулюють статус численних об'єктів права

інтелектуальної власності (стор. 126 дисертації). Вбачається, що дане твердження потребує додаткового пояснення.

3. Досліджуючи питання особливостей адміністративно-парового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності на комерційну таємницю, автор зауважує, що в умовах становлення інформаційного суспільства суттєво зростає роль інформації в усіх сферах суспільного життя (стор. 211 дисертації). Дисертантка визнає різні погляди правників щодо формування законодавства про таємну інформацію, яка має комерційну цінність – шляхом розвитку галузевого законодавства або прийняття єдиного закону, здатного уніфікувати принципи і засади регламентації такої інформації. При цьому авторкою не розкривається найбільш перспективний шлях вирішення цього питання.

4. Характеризуючи адміністративно-правові засади державного контролю у сфері реалізації права інтелектуальної власності, авторка визнає, що одним із видів державного контролю з точки зору організаційних взаємозв'язків контролюючого суб'єкта і підконтрольного об'єкта у вказаній сфері є зовнішній контроль, який поділяють на парламентський, президентський та судовий (стор. 273 дисертації). Хотілося б уточнити, які особливості властиві судовому контролю у сфері інтелектуальної власності в Україні в умовах підготовки до початку роботи Вищого суду з питань інтелектуальної власності?

Загальний висновок

Дисертація Капітаненко Наталії Петрівни є завершеним самостійним дослідженням, характеризується високим теоретико-методологічним та прикладним обґрунтуванням поставлених завдань, дозволяє вирішити важливу наукову проблему – встановлення правової сутності адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності та вироблення на основі комплексного аналізу наукових, нормативних джерел і результатів правозастосовної практики теоретичних висновків та обґрунтованих пропозицій з удосконалення законодавства щодо адміністративно-правового регулювання в

зазначеній сфері й практики його застосування.

За актуальністю теми дослідження, змістом його матеріалу, науковою новизною, рівнем обґрунтованості та достовірності отриманих результатів, їх цінністю – дисертаційна робота відповідає вимогам МОН України та пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями), а її авторка Капітаненко Наталія Петрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

Професор кафедри підприємництва,
організації виробництва та теоретичної
і прикладної економіки Українського
державного хіміко-технологічного
університету, доктор юридичних наук,
доцент

А. В. Хрідочкін
Лідник
завідуючий
кафедрою
«Право»
(Правобережжя)

